

Puhdas Itämeri -hankkeiden rahastoraportti 1/2016 (4.5.2016)

Tilanne 31.12.2015	€
Lahjoitukset	12,2 MEUR
Käytetyt varat	9,5 MEUR
Käynnissä olevat hankkeet	2,1 MEUR

Puhdas Itämeri -hankkeiden tavoitteet

John Nurmisen Säätiön Puhdas Itämeri -hankkeilla ehkäistään Itämeren rehevöitymistä sekä vähennetään fosforipäästöjä. **Tavoitteena on toteuttaa vuoteen 2025 mennessä ne kustannustehokkaat toimet, joilla parannetaan mitattavasti Itämeren tilaa.**

Säätiössä kaikkien hankkeiden ja niiden tukitoimien parissa työskentelee kymmenen henkilöä, joista neljä osa-aikaisesti.

Hankkeiden eteneminen

Säätiön johtamassa, EU:n Central Baltic -ohjelman osarahoittamassa NutriTrade-hankkeessa rakennetaan Itämeren alueelle vapaaehtoinen ravinnepäästökauppa, mikä mahdollistaa kustannustehokkaiden päästövähennyskeinojen identifiointin ja toteutuksen. Samalla pilotoidaan useita lupaavia keinoja paitsi Itämeren ravinnekuorman vähentämiseksi, myös mereen jo päätyneiden ravinteiden poistamiseksi, muun muassa Saaristomeren alueen peltojen kipsikäsittelyä, sinisimpukan viljelyä sekä merialueen hoitokalastusta. Hanke käynnistyi syyskuussa 2015. Päästökauppajärjestelmän suunnittelu on aloitettu yhdessä sidosryhmien kanssa ja kaikki pilottihankkeet ovat jo käynnissä. Lisäksi on käynnistetty hankkeeseen liittyvä laaja selvitys ravinnepäästökaupan kansallisesta ja kansainvälisestä hyödyntämisestä Itämeren suojelussa. Hanke on yksi EU:n Itämeristrategian lippulaivahankkeista.

Säätiön maaliskuussa 2015 käynnistämässä Lähikalahankeessa nostetaan särkikaloja hoitokalastamalla ravinteita Saaristomerestä maalle ihmisten ravinnoksi. Saaliista valmistetaan kalapihvejä sekä muita kalatuotteita. Hankkeen kestävyuden turvaamiseksi kalastuksessa noudatetaan tarkoin määriteltyjä ehtoja muiden kalalajien vapauttamisesta ja säätiö valvoo näiden ehtojen toteuttamista. Vuonna 2016 hankkeen saalistavoite on kaksinkertaistettu ja hankkeeseen on rekrytoitu 10 kalastajaa, jotka aloittivat hoitokalastuksen huhtikuussa. Kalapihvejä tulee vuonna 2016 olemaan tarjolla ainakin Turun seudulla, Espoossa sekä Helsingin suurkeittiöissä.

Viipurin läheisyydessä sijaitsevaan Udarnikin jättikanalaan hankitaan säätiön ja Baltic Sea Action Plan Trust Fundin rahoittamassa hankkeessa ravinnepitoisten valumavesien suodatusjärjestelmä, jonka avulla voidaan käsitellä sekä lanta-altaiden että pelto-ojien valumavedet ja siten vähentää päästöjä ympäröiviin vesistöihin ja Suomenlahteen. Peltojen valumavesien käsittelyjärjestelmä asennettiin syksyllä 2015. Lanta-altaiden valumavesien suodatusjärjestelmä asennetaan vuoden 2016 aikana.

Luoteis-Venäjällä sijaitsevan, Pietarin jälkeen Leningradin alueen suurimman kaupungin Hatsinan, jätevedenpuhdistamolla kemialliseen fosforinpoistoon tarvittava, säätiön toimittama laitteisto otettiin käyttöön lokakuussa 2015. Vastaavassa Viipurissa toteutettavassa hankkeessa odotetaan vielä Venäjän viranomaisten päätöstä tullivapaudesta, jotta kemiallisen fosforinpoiston laitteisto voidaan toimittaa puhdistamolle vuoden 2016 aikana.

Säätiö on ollut vuodesta 2012 mukana Kingiseppissä sijaitsevan Fosforit-lannoitetehtaan kipsikasan fosforivalumiin käsittelyyn rakennetun puhdistusjärjestelmän toimivuuden arvioinnissa. Asiaa selvitti tehtaan omistavan EuroChem ja säätiön toimeksiannosta brittiläinen konsulttiryitys Atkins, jonka

lokakuussa 2015 julkaistun raportin mukaan tehtaan pintavesien käsittelyjärjestelmä toimii nyt luotettavasti ja suuren mittaluokan päästö on saatu hallintaan.

Rehevöitymisen vähentämisen lisäksi säätiö on ollut koordinoimassa öljyonnettomuuden riskiä Suomenlahdella pienentävää Tankkeriturva-hanketta, jossa on kehitetty ja pilotoitu ENSI-navigointipalvelu.

Uudet hankkeet

Teollisuudesta Itämeren alueen kunnallisille puhdistamoille ja sitä kautta mereen päätyvää ravinne- ja haitallisten aineiden kuormaa aiotaan pienentää parhaillaan valmisteltavalla BEST-hankkeella (Better Efficiency for Sewage Management), jossa säätiön pääyhteistyökumppanina on Helsingin kaupunki. Hanke on nimetty EU:n Itämeristrategian lippulaivahankkeeksi.

Valkovenäläisen Vitebskin ja venäläisen Sosnovy Borin vesilaitoksien kanssa on solmittu sopimukset jätevesien ravinteiden poiston tehostamisesta kemiallista fosforinpoistoa lisäämällä. Fosforinpoiston tehostaminen on tarkoitus aloittaa molemmissa kohteissa kuluvan vuoden aikana.

Säätiö on myös käynnistänyt vuonna 2016 laajan selvityksen Itämeren alueen biokaasuntuotannosta aiheutuvan ravinnepäästöjen riskin arvioimiseksi.

Varainhankinta ja tavoitteiden saavuttaminen

2005 - 2015 Puhdas Itämeri -hankkeille on kerätty varoja yhteensä noin 12,2 miljoonaa euroa, josta noin 9,5 miljoonaa euroa on käytetty hankkeiden toteuttamiseen. Nyt käynnissä ja suunnitteilla oleviin hankkeisiin varattu summa on 2,1 miljoonaa euroa.

Varainhankinnan tulos vuonna 2015 oli samaa tasoa kuin edeltävinä vuosina. Varainhankinnan tuotot olivat yhteensä 1 164 607 euroa, joista yritysten osuus oli 67 %, yksityishenkilöiden 11 % ja julkisen rahoituksen osuus 9 %. Loput 13 % muodostuivat sijoitustoiminnan tuotoista sekä muista tuotoista.

Monet yrityslahjoittajat jatkoivat Puhdas Itämeri -hankkeiden tukijoina ja mukaan saatiin myös uusia tukijoita. Vuoden alussa lanseerattiin säätiön verkkosivujen yhteydessä toimiva Pelasta pala Itämerta – lahjoituspalvelu, jolla kerättiin vuoden aikana 14 230 euroa.

Yksityisvarainhankinnan kannalta vuoden merkittävin asia oli Horisontti-kampanjan päättyminen joulukuussa. Kampanjan tuloksena Helsingin Jätkäsaarenlaituriin on rakentunut Horisontti-taideteos, joka koostuu 4 225 lahjoittajan nimilatasta. Kampanjalla kerättiin vuoden aikana 41 229 euroa ja koko kampanjan aikana noin 220 000 euroa, joista kulujen jälkeen Puhdas Itämeri -hankkeisiin ohjattiin noin 120 000 euroa. Kampanjan tuotolla hankittiin mm. kemialliseen fosforinpoistoon tarvittava, noin 100 000 euroa maksanut kemikaalisäiliö Hatsinan kaupungin jätevedenpuhdistamolle.

Hankkeita on toteutettu tähän mennessä yhteensä 17 kohteessa, joista 14 on saatettu päätökseen. Hankkeiden vaikutuksesta Itämereen valuva fosforikuorma pienenee yhteensä noin 2 070 tonnia. Lisäksi John Nurmisen Säätiö on Kingiseppissä lannoitetehtaalla ja Varsovan jätevedenpuhdistuslaitoksella ollut mukana tarjoamassa teknistä asiantuntemusta ja vaikuttamassa siten fosforipäästöjen vähentämiseen.